

VLAAMSE VERENIGING
VAN STUDENTEN

tenkamp

structuur
hoger onderwijs

Inhoud

Inhoud	2
Preambule	3
Maatschappelijke relevantie	4
Profilering	6
Transparantie	8
Kwaliteit	10
Mobiliteit	12
Accreditatie	14
Belang professionele opleidingen.....	16
Dwarsverbanden	18
Financiering	19
Cultureel en regionaal kader	21

Preambule

Dit standpunt kwam tot stand naar aanleiding van het maatschappelijk debat over de toekomst van het hoger onderwijs. Dit tienkamp werd door het congres van 30 maart 2010 goedgekeurd. Door de europeanisering en globalisering van ons hoger onderwijs is een dynamiek op gang gekomen die resulteerde in voorstellen en beslissingen omtrent flexibilisering, associatievorming, rationalisering en financiering. Deze hebben als einddoel een vergelijkbaar hoger onderwijs in Europa, ingebed in een competitieve kenniseconomie. Het maatschappelijk debat werd bijeengeroepen door de minister op vraag van de studenten en van het maatschappelijk middenveld. Wij zijn als Vlaamse studenten steeds vragende partij voor een open, constructief en transparant debat.

Het centrale objectief voor de studenten blijft een kwalitatief en democratisch hoger onderwijs voor iedereen in alle studiedomeinen. Het spreekt voor zich dat alle rationaliserings- en herstructureringsmaatregelen moeten bijdragen tot de verwezenlijking van deze doelstellingen en er in geen geval strijdig mee mogen zijn.

De studenten hebben en zullen alle pleidooien voor de verschillende bestuursmodellen blijvend tegen een set van essentiële randvoorwaarden houden. De krijtlijnen zijn een leidraad voor de toekomstige structuur van het hoger onderwijs.

Als het over kwaliteit gaat, kunnen we teruggrijpen naar een eerder element in de discussie over het hoger onderwijs, namelijk het rapport Soete. Dat rapport heeft tot doel het hoger onderwijs meer efficiënt, doelmatig, kwalitatief en maatschappelijk relevant te maken. De initiële kernwoorden daartoe waren rationalisatie en optimalisatie. Hieronder verstaan de studenten het verhogen van de kwaliteit van alle opleidingen die na het maken van een rationalisatieoefening overblijven. Bij de voltooiing van het rapport en de daarop volgende rationalisatieplannen, blijkt er van die optimalisatie van het aanbod weinig sprake te zijn. Zo vermeldt het rapport wel minimumnormen voor rationalisatie, maar wordt er nauwelijks gesproken over afwijkingscriteria zoals de uniciteit van een opleiding. Echt optimaliseren is verder de vraag stellen of de rationalisatieoefeningen niet leiden tot kwaliteitsverlies en daarbij kunnen flankerende maatregelen voor optimalisatie nodig zijn als tegengewicht voor rationalisatie. Zolang er van optimalisatiemaatregelen weinig sprake is, hebben de normen in het rapport Soete voor de Vlaamse studenten weinig nut en blijft VVS gekant tegen het inschrijven van de Soetenormen in een decreet.

1 Maatschappelijke relevantie

Voor VVS is het van cruciaal belang dat het gekozen bestuursmodel geen afbreuk doet aan de positie van de student. In het hele verhaal moet de gelijke ontwikkelingskansen van iedere afzonderlijke student centraal staan. Elke student moet in alle vrijheid een keuze kunnen maken uit een ruim en kwaliteitsvol aanbod. Het hoger onderwijs moet ook aandacht besteden aan het maatschappelijke vormingsaspect. Alle verworven rechten op vlak van studentenparticipatie dienen maximaal behouden te worden. Er dient een evaluatie van de huidige situatie te gebeuren om nadien na te gaan of er meer decretale verankering nodig is.

Elk bestuursmodel moet garanderen dat alle studenten gelijke ontplooiingsmogelijkheden krijgen. Dit wil zeggen dat alle studenten, ongeacht de instelling waartoe ze behoren, gelijke ontwikkelingskansen moeten krijgen. Studenten dienen de kans te krijgen in een goede omgeving hun talenten en eigenheid volledig tot hun recht te laten komen. Die opgeleide studenten zijn noodzakelijk voor de arbeidsmarkt en dragen op lange termijn bij tot de kenniseconomie die Vlaanderen wil ontwikkelen.

Achter het hoger onderwijs mag geen louter economische logica schuil gaan. Wel dient een instelling voldoende aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de student als sociaal wezen, ingebed in samenleving en maatschappij. Daarbij is het van essentieel belang dat hoger onderwijs toegankelijk is voor iedereen die over de nodige capaciteiten en motivatie beschikt. Hoger onderwijs moet mensen de kans geven om hun socio-economische positie te verbeteren, onafhankelijk van hun nationaliteit of hun socio-economische of culturele achtergrond. Bovendien moet het hoger onderwijs nauw samenwerken met de arbeidsmarkt, zodat ze zo goed mogelijk kan inspelen op haar noden en vraag, zonder daarbij haar autonomie te verliezen. Daarenboven kan en mag het hoger onderwijs niet afzijdig blijven in het maatschappelijk debat en moet ze een positieve bijdrage leveren aan de sociale, culturele en politieke ontwikkelingen van de samenleving.

De positie van de student in professioneel en academisch onderwijs is gericht op een bepaalde finaliteit. Zowel studenten uit het professioneel als het academisch onderwijs wensen na hun opleiding inzetbaar te zijn in het maatschappelijk veld, elk met hun eigen oriëntatie. Professionele opleidingen leveren bekwame en hoogopgeleide professionals af, die direct inzetbaar zijn. Dit is voor de arbeidsmarkt een grote meerwaarde. Academische opleidingen leveren hoogopgeleiden af met een academische denkkeest die op hun manier eveneens klaar zijn voor de arbeidsmarkt. Slechts een beperkte groep hiervan wenst zich verder te ontwikkelen als academicus pur sang, hetzij via een schakelprogramma, hetzij rechtstreeks door een doctoraat. Momenteel heerst er een tendens naar

een academic drift, die mede gestuurd wordt door competitiviteit en de idee dat enkel een doctoraatstitel je kan helpen op de arbeidsmarkt. De finaliteit van een academische opleiding mag zeker niet zijn dat iedereen een doctoraat gaat behalen. Dit resulteert immers in een hiërarchische denkwijze die ten allen tijde vermeden dient te worden. Het is dus van groot belang dat alle opleidingen als gelijkwaardig beschouwd worden en dat er geen hoogdrempelige hiërarchische constellaties ontstaan.

Voor VVS is het van cruciaal belang dat het gekozen bestuursmodel geen afbreuk doet aan de positie van de student. In het hele verhaal moet de gelijke ontwikkelingskansen van iedere afzonderlijke student centraal staan. Elke student moet in alle vrijheid een keuze kunnen maken uit een ruim en kwaliteitsvol aanbod.

De huidige decretale garanties betreffende het percentage dat in de bestuursorganen bij medebestuur moet zetelen, met name 10%, is voldoende. VVS pleit voor de invoering van het medebestuurmodel in alle hoger onderwijsinstellingen. Indien de studentenraad dit medebestuur niet opportuun acht, moet het mogelijk blijven om te opteren voor medezeggenschap. Tot slot zijn de studentenvertegenwoordigers vandaag onvoldoende gefaciliteerd en zou een één gemaakt Vlaams statuut voor studentenvertegenwoordiger wenselijk zijn. Officiële gremia die een mogelijk bestuursmodel voorbereiden of willen bestendigen dienen tevens een student te bevatten. Voor de academiserende opleidingen moeten de instelling flexibiliteit in de samenstelling van de raden mogelijk maken.

Samen met het behoud van de reeds verworven rechten wil VVS ook aandacht vragen voor de vertegenwoordiging van studenten uit academiserende hogeschoolopleidingen. Deze studenten zijn niet rechtstreeks betrokken bij het integratiedebat, terwijl zij er wel de gevolgen van zullen dragen. Concreet vraagt VVS dat er duidelijkheid komt binnen de instelling hoe studenten zullen worden vertegenwoordigd in deze nieuwe structuur.

2 Profilering

Het duidelijk afgebakend profiel naar de buitenwereld garandeert ten aanzien van de student een eerlijke instroom, een soepele doorstroom en een op de arbeidsmarkt afgestemde uitstroom. Dit onderscheid dient hoofdzakelijk gemaakt te worden volgens de finaliteit en de eindcompetenties van de opleiding. Deze profileringsoefening is een noodzakelijke voorwaarde alvorens over te gaan tot de hervorming van de structuur van het hoger onderwijs en dient dan ook geijkt te worden op het tijdsplan van het in werking treden van de toekomstige structuur.

De hele operatie kan niet los gekoppeld worden van de profilering van elke opleiding. Het duidelijk afgebakend profiel naar de buitenwereld garandeert ten aanzien van de student een eerlijke instroom, een soepele doorstroom en een op de arbeidsmarkt afgestemde uitstroom. De academische opleidingen aan de hogeschool hebben een specifieke instroom die verschillend is van de huidige universitaire academische opleidingen. Er wordt gevreesd dat deze waardevolle instroom door de hervorming verloren zal gaan door drempelverhoging. Profilering op opleidingsniveau is een belangrijke zaak en overlap dient vermeden te worden. Er dient een duidelijke afbakening te komen tussen gelijkaardige opleidingen. Dit onderscheid dient hoofdzakelijk gemaakt te worden volgens de finaliteit en de eindcompetenties van de opleiding.

Een aantal factoren zoals het continuüm tussen professionele en academische gerichtheid van opleidingen, de studieduurverlenging, de curriculumhervormingen, het oriënteringsbeleid en de finaliteit van de opleiding, dienen bij het opstellen van opleidingsprofielen mee in overweging genomen te worden. Op die manier kan men opleidingen scherp stellen.

VVS is voorstander om dit debat grondig te voeren op niveau van de WG Learning Outcomes van de VLIR/VLHORA waar momenteel reeds pilootprojecten draaien voor de opleidingsclusters bouw en communicatie. Voor VVS ligt de basis van de profileringsoefening bij de opleidingen zelf, aangezien zij de ervaringsdeskundigen zijn bij uitstek. Deze clusters moeten doordacht gekozen worden. Binnen deze clusters en opleidingen is een goede samenstelling van betrokken actoren en deskundigen noodzakelijk. Studenten zijn in de eerste plaats ervaringsdeskundigen over hun eigen opleidingen en als dusdanig essentiële actoren in dit debat.

Deze profileringsoefening van alle opleidingen en clusters is een noodzakelijke voorwaarde alvorens definitieve stappen te zetten in de aanpassing van de structuur van het hoger onderwijs. Gezien de wijzigingen die curricula hebben ondergaan door het academiseringsproces, is het essentieel dat de profileringsoefening zeer grondig en vooral tijdig wordt uitgevoerd om aanpassingen aan het curriculum te kunnen doorvoeren. Er moet een duidelijk profiel zijn van elke opleiding. Prioritair zijn

de domeinen waarover nu onduidelijk heerst.¹ Deze opleidingen verschillen qua opleidingsprofiel maar vertonen in de praktijk opvallend veel overeenkomsten. Als de profielen van verschillende opleidingen helemaal niet zo verschillend blijken te zijn, moeten deze in het rationaliseringsdebat beschouwd worden als dezelfde opleidingen en eventueel geïntegreerd worden als afstudeerrichtingen.

Aansluitend hierbij moet ook de naamgeving van afstudeerrichtingen op een transparante wijze zijn opgesteld. De huidige wildgroei toont aan dat naamgeving niet mag worden overgelaten aan de instellingen maar bewaakt dient te worden door de overheid. Opleidingen kunnen slechts een verschillende benaming hanteren indien er een finaal verschillend profiel achter schuilgaat. Het rationaliseringsproces dient ook de overlap en het dubbel of zelfs trippelaanbod van afstudeerrichtingen in vraag te stellen. De optimale inzet van mensen en middelen noodzaakt ook hier tot meer afstemming. Deze moeten deel uitmaken van de sectorafspraken op Vlaams en regionaal niveau.

In een optimaal onderwijslandschap moeten verschillende opleidingen van een regio elk hun eigen, duidelijk verscheiden profiel hebben. Over het volledige Vlaamse landschap kunnen natuurlijk meerdere opleidingen met hetzelfde profiel voorkomen, doch is er nood aan afdoende geografische spreiding van het aanbod.

VVS pleit voor de voltooiing van de profileringsoefening, zeker voor de probleemdomeinen, tegen 2012 wanneer het academiseringsproces zijn formele einddatum kent en de nieuwe bestuursstructuur in voege treedt. Om deze oefening kwalitatief, grondig en vooral tijdig te voltooien, is begeleiding nodig. Hiervoor moet dus voldoende ondersteuning voorzien worden, indien nodig met verdere financiële steun.

¹ Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de clusters van opleidingen toegepaste economische wetenschappen - handelswetenschappen - handelsingenieur bestuurskunde, industrieel ingenieur bouwkunde - architectuur - burgerlijk ingenieur architect - burgerlijk ingenieur bouwkunde, toegepaste taalkunde - taal en letterkunde, industrieel ingenieur biowetenschappen - biologie - bio-ingenieur.

3 Transparantie

Elke student in het hoger onderwijs heeft recht op transparantie en openheid. De bestuurlijke en administratieve organisatie van instellingen moet mee evolueren met het uitzicht van het hoger onderwijslandschap. Interne beroepsprocedures en studentenparticipatie dienen structureel ingebed te worden. Het onderscheid tussen professionele en academische opleidingen moet gemaakt worden op basis van profilering en niet op basis van instelling. Deze binariteit dient scherp gesteld te worden zonder finaliteit en eindcompetenties uit het oog te verliezen. Het hoger beroepsonderwijs en de kunstopleidingen dienen mee opgenomen te worden in de discussie. Wildgroei van titulatuur van afstudeerrichtingen dient vermeden te worden en onder toezicht van de overheid te staan.

Elke student in het hoger onderwijs heeft recht op transparantie en openheid. Deze moet zich weerspiegelen in de toekomstige structuur van het hoger onderwijs. Het moet voor de student, maar evenzeer voor het personeel, het maatschappelijk veld en de bedrijfswereld duidelijk zijn waar plichten en verantwoordelijkheden liggen en waar beslissingen genomen worden. Zo moet het glashelder zijn aan welke instelling de student zich moet inschrijven, waar inschrijvingsgeld betaald dient te worden en wie het diploma aflevert alsook wat er op dat diploma staat. De bestuurlijke en administratieve organisatie van instellingen moet mee evolueren met het uitzicht van het hoger onderwijslandschap op basis van een rationele aanwending van middelen en samenwerking.

Transparantie in bestuur hangt ook sterk samen met de afdwingbaarheid van rechten. Dat geldt voor de individuele student, maar ook voor de studentenvertegenwoordigers die het beleid van de instellingen voortdurend bewaken. Transparante structuren zijn noodzakelijk voor de effectuering van de reeds jarenlange verworven rechten. Interne beroepsprocedures en studentenparticipatie dienen structureel ingebed te worden. Onder een toekomstig decreet over de structuur van het hoger onderwijs moeten alle studenten dan ook dezelfde rechten, plichten en mogelijkheden kunnen genieten als vandaag het geval is. VVS pleit ervoor dat alle verworven rechten op vlak van studentenparticipatie volledig behouden moeten blijven. Bij het verwezenlijken van studentenparticipatie moet voortdurend aandacht besteed worden aan de eigenheden van de individuele instellingen. Bovendien is het essentieel dat de drie onderdelen van studentenparticipatie – inspraak en overleg, medebestuur en zelfbestuur – in elke regeling aanwezig zijn. Een belangrijke randvoorwaarde hierbij is dat het moet gaan om een reële studentenparticipatie en niet om een schijnparticipatie. Het toekomstige bestuursmodel moet vrijwaren dat studentenparticipatie op dezelfde manier kan verlopen en moet ervoor zorgen dat er voldoende kanalen voorhanden zijn om op een democratische manier aan studentenvertegenwoordiging te doen.

Transparantie betekent ook het scherp stellen van de binariteit van het hoger onderwijs, zonder de verwachte finaliteit en eindcompetenties te verliezen. Met binariteit bedoelen we hier de differentiatie tussen professionele en academische bachelors. Deze binariteit staat niet gelijk met institutionele differentiatie, wel met het herschalen van academische opleidingen. Met institutionele differentiatie wordt het onderscheid tussen hogeschool en universiteit bedoeld.

Het is geen noodzakelijke voorwaarde dat instellingen die professionele opleidingen onderrichten institutioneel moeten worden onderscheiden van instellingen die academische opleidingen inrichten. Een duidelijke profilering kan en moet dat probleem ook binnen één instelling kunnen oplossen. Bovendien moeten we steeds in het achterhoofd houden dat de Vlaamse binariteit niet de Europese is, waar het doelt op het onderscheid tussen bachelors en masters. VVS wenst in dit kader mee te geven dat het hoger beroepsonderwijs en de kunstopleidingen meegenomen moeten worden in de vraag wie de uiteindelijk verantwoordelijkheid draagt.

4 Kwaliteit

Bij de hervormingen van de structuur van het hoger onderwijs mag niet geraakt worden aan de kwaliteitsnormen. Voor VVS moet de overgang naar de toekomstige structuur in één beweging gebeuren. VVS beklempt echter met nadruk dat de kwaliteitseisen niet als argument mogen gebruikt worden om de in-, door- en uitstroommogelijkheden van het hoger onderwijs te bemoeilijken. Zolang er van optimalisatiemaatregelen weinig sprake is, hebben de normen uit het rapport Soete voor VVS weinig nut en blijft VVS gekant tegen het inschrijven van de Soetenormen in een decreet. Om de kwaliteit van het toekomstig hoger onderwijs te garanderen, moeten flankerende maatregelen genomen worden. VVS vraagt een betere pedagogische achtergrond van docenten evenals controle hierop. Ten tweede vragen we een gezond maximaal aantal studenten per docent. Tenslotte vraagt VVS ook dat de instellingen per 100 studenten minstens een vanuit pedagogisch oogpunt verantwoord aantal VTE vrijmaken voor onderwijsondersteuning. De studieduur van opleidingen is een aparte discussie met vele elementen en moet uit dit debat aehouden worden.

De hervorming van de structuur van het hoger onderwijs heeft invloed op een aantal fundamentele factoren. Bevoegdheden van bestaande of nieuwe bestuursorganen kunnen uitgebreid of overgedragen worden naar andere bestuursorganen. Wie ook de bevoegdheid zal dragen over opleidingen, aan de kwaliteitsnormen van ons hoger onderwijs kan en mag niet geraakt worden. Bovendien moet de toekomstige bevoegdhedenregeling de kwaliteit en de omkaderende kwaliteitsmechanismen van de bestaande professionele en academische opleidingen in één beweging scherp stellen. Dat is nodig om transparantie en duidelijkheid te bewerkstelligen. Deze kwaliteitseisen mogen in geen enkel geval als argument gebruikt worden om de in-, door- en uitstroommogelijkheden van het hoger onderwijs te bemoeilijken.

VVS is voorstander van flankerende maatregelen waarmee de kwaliteit van het onderwijs in welke toekomstige structuur dan ook wordt gegarandeerd. Een van die flankerende maatregelen is het beter pedagogisch begeleiden van lesgevers en het versterken van hun pedagogische achtergrond. VVS vraagt dat docenten over voldoende didactische competenties beschikken en dat zij tevens de mogelijkheid krijgen deze te vervolmaken. Er moet voldoende aandacht zijn voor deze competenties in de evaluaties en bevorderingen. Een versterkte permanente vorming van docenten kan hierbij helpen. Hierin spelen de instellingen een essentiële rol. VVS stelt voor om bepaalde administratieve taken weg te nemen bij docenten, zodat zij zich op hun kerntaken kunnen focussen. Om dit te bewerkstelligen, zal administratief personeel deze taken moeten overnemen. VVS vraagt ook

voldoende aandacht voor praktijkdocenten. De mogelijkheid om praktijkdocenten in te zetten in opleidingen moet blijven bestaan. Zij moeten meer gewaardeerd worden, ook binnen een universitaire omgeving indien dit het gevolg is van de modelkeuze. Ze verdienen een evenwaardig statuut binnen de toekomstige instelling. Instellingen moeten werken aan en waken over de pedagogische kwaliteit van docenten, via een uitgebreide onderwijsondersteuning en –begeleiding, aangevuld met een bindende evaluatiemogelijkheid voor studenten.

Het aantal studenten aan de instellingen neemt jaarlijks fors toe. Vele instellingen barsten momenteel uit hun voegen en in vele opleidingen zijn er te veel studenten per individuele docent. Dit leidt tot overvolle aula's, minder goede begeleiding en pedagogisch minder doeltreffende werkvormen. Voor VVS is het beperken van de instroom naar het hoger onderwijs geen optie. We vragen wel om een optimaal oriënteringsbeleid en een efficiëntere en meer doelgerichte studiebegeleiding. De begeleiding van werkvormen die een intensievere begeleiding vragen, zoals een bachelorproef, een masterproef of een stage, vragen om een gezond maximum aantal studenten per begeleider. Ook wat de stages betreft, komt een kwaliteitsvolle begeleiding voor ons dus op de eerste plaats. Begeleiders uit het beroepsveld moeten zelf voldoende ondersteund en bijgestaan worden tijdens dit begeleidingsproces.

Bovendien is voor alle studenten een minimale garantie voor onderwijsondersteuning wenselijk. De opleidingen die na het academiseringsproces volwaardig academische opleidingen zijn, alsook bestaande academische opleidingen, moeten per 100 studenten minstens een vanuit pedagogisch oogpunt verantwoord aantal VTE vrijmaken voor onderwijsondersteuning. Deze VTE moeten onder andere ingezet worden om de instroom via monitoraten op te vangen. Wanneer er nu echter wel al meer VTE per 100 studenten wordt vrijgemaakt, dient de huidige situatie behouden te blijven.

Bovenstaande maatregelen kunnen bijdragen aan de verhoging van het studierendement, kwaliteit van de begeleiding en het adequaat examineren.

Voor VVS is het bespreken van de studieduur van opleidingen een discussie die vele elementen en parameters bevat. De decretale eisen in verband met besprekingen over de studieduur van opleidingen zijn in dit verband een *minimum minimorum*, alsook een verregaande participatie van studenten in de discussies hieromtrent. Dit moet opleiding per opleiding bekeken worden en als dusdanig uit het debat gehouden worden.

5 Mobiliteit

Mobiliteit mag niet gereduceerd worden tot een modewoord en dient voldoende financieel en pedagogisch ondersteund te worden. Er moet voor elk afzonderlijk geval een goede afweging gemaakt worden tussen studenten- en docentenmobiliteit. Studenten mogen geenszins opdraaien voor het prijskaartje dat aan mobiliteit hangt. VVS pleit voor het zo snel mogelijk uitwerken van een studentvriendelijk mobiliteitsplan waarin nagedacht wordt over één aangepast tarief voor alle Vlaamse studenten. Bovendien dienen de campussen en vestigingsplaatsen beter bereikbaar te zijn en is er nood aan betere aansluitingen tussen de vervoersmodi. Afstandsleren kan een goede zaak zijn, maar dient wel kwalitatief pedagogisch verantwoord te zijn en de randvoorwaarden ervan moeten grondig bestudeerd worden. Er moet onderzocht worden wat de effecten zijn van een verplaatsing op de studieduur per studiepunt.

Mobiliteit is anno 2010 van essentieel belang en mag niet gereduceerd worden tot een modewoord. De optimalisatie en het gezamenlijk aanbieden van opleidingen vragen van de studenten een grotere mobiliteit dan voorheen. Het is echter essentieel dat verplaatsingen voldoende financieel worden ondersteund en pedagogisch verantwoord zijn.

Ten eerste dient er voor elk afzonderlijk geval een goede afweging gemaakt te worden tussen studenten- en docentenmobiliteit. Docentenmobiliteit moet altijd de eerste keuze zijn, en vermijdt dat een grote groep studenten de verplaatsing moet maken. Op die manier krijgen studenten les van de meest geschikte docent. Zeker voor gespecialiseerde en theoretische opleidingsonderdelen moet de verplaatsing een pedagogische meerwaarde zijn. Een fysieke verplaatsing van studenten naar een instelling waar een betere onderzoeksomgeving en/of infrastructuur aangeboden wordt een meerwaarde voor studenten.

Ten tweede is mobiliteit de grootste studiekost voor pendelstudenten en de tweede grootste voor kotstudenten. Aangezien optimalisatie en gezamenlijke opleidingen een grotere mobiliteit vragen van studenten, pleit VVS ervoor dat de verplaatsingskosten door de overheid aan de instellingen worden overgemaakt zodat de instelling deze kan bekostigen. In geen enkel geval mag een student financieel de dupe worden van mobiliteit. Zo is een gezamenlijk vervoersbewijs tussen de NMBS, de Lijn en de MIVB een interessant middel om optimale en snelle verplaatsingen mogelijk te maken. Er moet dringend nagedacht worden over één aangepast studententarief voor heel Vlaanderen. Een minder dik gezaaid hoger onderwijsaanbod veronderstelt daarnaast ook een betere bereikbaarheid van de behouden campussen en vestigingsplaatsen. Een toegankelijk hoger onderwijs (in de letterlijke zin van het woord) vergt een frequentere en betere bediening van campussen, meer

verbindingen, betere aansluitingen en overstapmogelijkheden tussen de fiets en het openbaar vervoer.

Ten derde is er nood aan een faciliteitenkader met de nodige randvoorwaarden om mobiliteit te vergemakkelijken en aan te moedigen. Afstandsleren kan een goede zaak zijn, maar dient wel kwalitatief pedagogisch verantwoord te zijn. Elektronisch ondersteund onderwijs mag de kwaliteit van het onderwijs niet in het gedrang brengen. Zo vraagt e-learning intensieve begeleiding van docenten, garandeert het geen interactie tussen docenten en studenten en is het niet bewezen dat dit tot kwalitatief onderwijs leidt. Misschien kan elektronisch ondersteunend onderwijs soms nuttig zijn, maar het mag in geen geval het reguliere onderwijssysteem vervangen. In de pedagogische relatie is voor het gros van de studenten het rechtstreekse contact met de docent nog steeds onvervangbaar. Docenten moeten bovendien vertrouwd gemaakt worden met dergelijke vormen van afstandsleren alsook is het noodzakelijk dat de instellingen afstandsleren op voldoende professionele en grote schaal kunnen inrichten. Diverse proef- en pilootprojecten hebben daaromtrent al plaats gevonden. Het komt er nu op aan die projecten te vergelijken en een geoptimaliseerd systeem op poten te zetten dat een impulsfinanciering van de Vlaamse overheid kan genieten.

6 Accreditatie

Het structuurdecreet stelt dat uiterlijk 2012-2013 de opleidingen aan het accreditatiekader dienen te voldoen. Voor VVS moeten alle opleidingen dan voldoen aan de basiseisen van accreditatie, dit is essentieel vanuit kwaliteitsoogpunt. VVS vraagt echter expliciet een extra toetsingsnorm inzake academisering en de inbedding van het onderwijs in onderzoek. Bij het niet voldoen aan dit toetsingscriterium, pleit VVS voor een remediëringsperiode van drie jaar, waarbij de opleiding wel geaccrediteerd wordt. In deze drie jaren zal de academisering moeten voortgezet worden door de opleiding. Een humane oplossing moet worden uitgewerkt voor de betrokken opleidingen in de vorm van een uitdoofperiode met garantie van overstapmogelijkheden naar gelijkaardige academische opleidingen. Indien de opleiding in 2015-2016 niet klaar is, mag deze niet langer haar accreditatie halen. Dit geeft de nodige flexibiliteit, gezien niet alle opleidingen dezelfde weg hebben moeten afleggen.

Een ander belangrijk element in het debat is de invulling en timing van de accreditatie van de academische hogeschoolopleidingen. Het structuurdecreet stelt dat uiterlijk 2012-2013 deze opleidingen aan alle criteria uit het accreditatiekader dienen te voldoen. Tussen 2005 en 2012 worden deze opleidingen geïnspecteerd om na te gaan hoe ver ze gevorderd zijn in hun academiseringsproces. In elk geval is het noodzakelijk dat alle opleidingen, van welke aard ook, voldoen aan de vaste kwaliteitsnormen die gesteld worden aan opleidingen bij de visitaties. Studenten moeten kunnen kiezen uit kwalitatieve opleidingen.

Wat visitaties voor academiserende hogeschoolopleidingen betreft, is er echter nood aan een extra toetsingsnorm die rekening houdt met opleidingen die nog in een ontwikkelingsfase zijn. Deze uitzondering met betrekking tot de algemene accreditatiecriteria geldt enkel over de inbedding van het onderwijs in onderzoek, de onderzoeksinvulling en curriculumhervormingen inzake academisering, het creëren van een onderzoeksomgeving, het aanreiken van onderzoekscompetenties enzovoort. VVS wil echter ook benadrukken dat dit extra aandachtspunt voor accreditatie ook moet nagegaan worden in de huidige academische opleidingen. Zo evolueren academische opleidingen onderling en academiserende hogeschoolopleidingen naar evenwaardige spelers op onderzoeksniveau.

Het effect van het niet uitreiken van een accreditatie omwille van het niet voldoen aan academiseringscriteria is groot. Dit geldt vooral voor de studenten die er reeds studeren en dan plots studeren aan een niet-geaccrediteerde opleiding omdat deze onvoldoende aan de academiseringsvereisten tegemoetkomt. Opleidingen die geen accreditatie krijgen zijn nefast voor de

geloofwaardigheid van het diploma en de opleiding van studenten, niet in het minste naar de beroepswereld toe. Niets treft studenten zo hard als het krijgen van een halfwaardig diploma, indien een opleiding nog niet volledig voldoet aan de academiseringsseisen maar wel voldoet aan alle andere kwaliteitseisen.

Indien niet voldaan aan het toetsingscriterium in verband met academisering, pleit VVS voor het uitbouwen van een remediëringsperiode van drie jaar. Een opleiding krijgt dan wel een volwaardige accreditatie en volgt mee met de andere academiserende opleidingen in een toekomstige structuur.

In deze drie jaren zal de academisering moeten voortgezet worden door de opleiding. Een humane oplossing moet worden uitgewerkt voor de betrokken opleidingen in de vorm van een uitdoofperiode met garantie van overstapmogelijkheden naar gelijkaardige academische opleidingen. Indien de opleiding in 2015-2016 niet klaar is, mag deze niet langer haar accreditatie halen. VVS ijvert ervoor om de regelingen in verband met accreditatie decretaal te verankeren.

7 Belang professionele opleidingen

VVS wil meer aandacht vragen voor professionele opleidingen, wil dat weerspiegeld zien in een toekomstig bestuursmodel. Samenwerkingsverbanden tussen professionele en academische opleidingen dienen verder verankerd te worden en een evaluatie van de huidige mechanismen voor verticale mobiliteit zijn noodzakelijk. Om de verhoogde aandacht voor de professionele opleidingen in de praktijk om te zetten, is een stijging van de middelen noodzakelijk. Zo worden achterstallige tekorten weggewerkt, zijn er meer middelen om de professionele finaliteit in de opleidingen te garanderen en kan projectmatig wetenschappelijk onderzoek in de professionele opleidingen verder van de grond komen.

De Vlaamse studenten willen met deze krijtlijn de aandacht vestigen op de professionele opleidingen. We stellen immers vast dat er veel te vaak geen rekening gehouden wordt met de toekomst van de professionele opleidingen bij het uitstippelen van de nieuwe hogeronderwijsstructuur. Dit is onaanvaardbaar! De onduidelijkheid over de toekomst van deze opleidingen in een nieuwe structuur moet zo snel mogelijk uitgeklaard worden. Het gaat immers om een ontzettend groot aantal studenten. Bovendien is er ook vanuit de arbeidsmarkt steeds meer vraag naar goedgevormde professionals. Daarom moet voor VVS nieuw bestuursmodel in haar wezen de evenwaardigheid van professionele en academische opleidingen in zich dragen en die gedachte dient de overheid volluit te ondersteunen.

Een tweede belangrijk aandachtspunt voor de professionele opleidingen is verticale mobiliteit waar een evaluatie zich opdringt. Het huidige gamma aan schakelprogramma's moet worden doorgelicht en zo nodig bijgestuurd worden zonder daarbij te raken aan de noodzakelijke kwaliteitsvoorwaarden. Zo kan nog meer gewerkt worden aan de doorstroom van professionele naar academische opleidingen. Ook de doorstroom tussen professionele opleidingen onderling en de doorstroom van academische opleidingen naar professionele opleidingen dient aangemoedigd te worden.

Een derde bezorgdheid betreft de samenwerking die vandaag bestaat tussen professionele opleidingen en academische opleidingen. Welk bestuursmodel ook wordt ingevoerd, de samenwerking die vandaag op gang gekomen is, mag niet stilvallen eenmaal dit proces is voltooid maar dient verder versterkt te worden, al dan niet via een associatie. Deze samenwerkingsverbanden zijn een verrijking voor beide opleidingen. Sinds jaar en dag worden docenten en professoren in beide richtingen uitgewisseld. Ook worden er gezamenlijke projecten opgezet, waar experts uit professionele en academische opleidingen hun unieke expertise kunnen samenbrengen.

Om deze aandachtspunten in de praktijk om te zetten, dienen extra middelen vrijgemaakt te worden, waarvan de besteding onder meer naar de professionele opleidingen moet gaan. De fijnmazige

verspreiding van die opleidingen vraagt een structurele meerkost. A fortiori zijn ook die opleidingen reeds jaren onvoldoende gefinancierd. Extra middelen zijn nodig om de professionele opleidingen sterker te kunnen verankeren en hun maatschappelijke relevantie beter te kunnen communiceren naar de buitenwereld toe.

Die bijkomende financiering is eveneens nodig om studenten op een adequate manier te kunnen klaarstomen voor de arbeidsmarkt. Van studenten met een diploma van welke professionele bachelor dan ook, wordt verwacht dat ze reeds ervaring in het beroepsveld hebben opgedaan. Deze praktijkgerichte finaliteit is eigen aan de professionele opleidingen maar is kostelijk. Zo moeten studenten stage lopen bij organisaties en ondernemingen. Zo'n stage heeft enerzijds financiële implicaties en vraagt anderzijds een pedagogische en structurele begeleiding die vandaag onvoldoende gegeven kan worden.

Daarom pleit VVS voor de oprichting van een extra fonds voor Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek voor de professionele opleidingen zodat deze een rechtstreekse voedingsbodem hebben voor dergelijk onderzoek. Dit onderzoek moet gericht zijn op of binnen professioneel vlak om eventuele "academic drift" te vermijden. Desalniettemin is onderzoek en de nodige synergie uitermate belangrijk voor de blijvende ontwikkeling en innovatiegerichtheid van professionele bachelors. Om dezelfde reden pleit VVS ook voor het uitvaardigen van eigen doctoraten aan de geacademiseerde hogeschoolopleidingen, zodat zij rechtstreeks toegang hebben tot het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. Alleen zo wordt onderzoek voldoende ondersteunend op zijn respectievelijk niveau.

8 Dwarsverbanden

Bij de optimalisatie van het aanbod dienen regionale overwegingen expliciet worden meegenomen. Associatieoverschrijdende afspraken en docentenuitwisseling zijn nodig om de aanwezige kennis in functie van onderwijs- en onderzoekskwaliteit te optimaliseren. Samenwerking dient gestimuleerd te worden. Academische bachelors moeten voor elke student regionaal toegankelijk zijn. VVS pleit voor synergie op alle niveaus. Departementen, faculteiten, instellingen en associaties moeten zoveel mogelijk hun “good practices” uitwisselen om op die manier een continue kwaliteitsverbetering na te streven.

De optimalisatie van het aanbod mag niet beperkt blijven tot de grenzen van de associaties, maar moet ook tussen associaties binnen eenzelfde regio bespreekbaar worden. In concreto gaat het om de regio's Antwerpen, Brussel, Gent, Hasselt en Leuven. Er is nood aan associatieoverschrijdende afspraken en docentenuitwisseling om zo de aanwezige kennisinfrastructuur in functie van onderwijs- en onderzoekskwaliteit te optimaliseren.

Een belangrijke uitdaging in het streven naar een optimaal aanbod is de durf om een analyse te maken van de dichtheidsgraad van bepaalde opleidingen en afstudeerrichtingen binnen één en dezelfde regio. De overlap, het dubbelaanbod van opleidingen en afstudeerrichtingen binnen één en dezelfde regio stellen bepaalde uitdagingen aan de rationaliseringsoperatie die een doelmatiger en efficiënter hoger onderwijslandschap beoogt. Vooraleer te rationaliseren dient er voor VVS een inventarisatie gemaakt te worden van de dubbele opleidingen binnen één regio. Daarbij moet dan gekeken worden of het dubbelaanbod rationeel verantwoorde redenen kent zoals een typisch eigen profiel of gericht tot specifieke doelgroepen.

9 Financiering

VVS pleit voor een teniet doen van de aangekondigde besparingsmaatregelen, inclusief die op het rationalisatiefonds. Daarenboven dient op dat oorspronkelijke bedrag een middenstijging van 10% plaats te vinden, nadien geïndexeerd volgens principes die bij de werkelijkheid aansluiten. Die bijkomende middelen moeten na 2012 evenredig verdeeld worden conform de noden van de professionele, academiserende en academische opleidingen.

In 2009 heeft de Vlaamse regering een besparingsronde doorgevoerd. Die besparingsronde stelt een stijging van de middelen bij 2% stijging van de studentenaantallen, de zogenaamde klik, weliswaar niet uit, maar past op dat bedrag opnieuw een besparingspercentage toe waardoor de stijging van de middelen quasi wordt teniet gedaan. Ondanks er enkele instellingen een absolute stijging van de studentenaantallen kunnen voorleggen, worden die vandaag in het financieringsdecreet voor die stijging niet beloond.

De besparingen treffen ook het rationalisatiefonds. Het rapport Soete heeft de rationalisatie van en binnen opleidingen in één of tussen verschillende instellingen aangemoedigd door een rationalisatiefonds gekoppeld aan rationalisatieplannen. De eerste geldpot is nu uitgekeerd, hoofdzakelijk aan industrieel ingenieurs. De uitkeringen voor de volgende twee rondes zijn bevroren door besparingsmaatregelen. Zo dreigt de rationalisatieoefening stil te vallen. Die twee besparingsmaatregelen staan voor VVS schril in contrast met eerder gemaakte beloftes voor een stijging van de middelen voor het hoger onderwijs. Daarbij moet nog worden opgemerkt dat de middelen voor het hoger onderwijs reeds enige tijd niet geheel correct geïndexeerd worden. De regering streeft in haar regeerakkoord naar een verhoging van de budgetten voor hoger onderwijs met 10%. VVS pleit voor een groeipad waarbij die 10% stijging tegen het einde van de legislatuur effectief verwezenlijkt wordt. Dat groeipad moet gerekend worden op de middelen voor het hoger onderwijs vòòr de effectieve besparingsronde plaatsvond.

Die bijkomende middelen moeten voor VVS na 2012 evenredig verdeeld worden conform de noden van de professionele, academiserende en academische opleidingen. Indien er niet voldoende middelen worden vrijgemaakt, is VVS voorstander om de vrijgemaakte middelen eerst prioritair over de professionele en academiserende opleidingen te verdelen. In de bijkomende, evenredig verdeelde middelen moet wel een aparte financiering voorzien worden voor die academiserende middelen zodat zij ook na 2012 nog een aantal jaar extra geïnjecteerd worden om het academiseringsproces effectief tot een goed einde te brengen.

Een belangrijk aandachtspunt is ook de middelenbesteding voor onderwijs in dit verhaal. Vandaag wordt enkel gesproken over rationalisatie. Voor VVS moet er daarentegen ook meer aandacht zijn

voor optimalisatie van de kwaliteit van het overblijvende aanbod. Zo'n optimalisatie moet opleidingen in staat stellen de kwaliteit van de opleidingen te perfectioneren.

Tot slot is de financiering van het hoger onderwijs toe aan een evaluatie na de invoering van het financieringsdecreet. Zo'n evaluatie kan nagaan of de toenmalige, eerder willekeurig gekozen parameters, aan de realiteit beantwoorden. Bepaalde instellingen kunnen in de keuze voor een bestuursmodel en omkaderende voorwaarden freewheelen en zich van een voor hen niet wenselijk decreet weinig aantrekken. Om dat ongewenst gedrag te vermijden, pleit VVS voor de koppeling van het respecteren van de decretale bepalingen aan een financiële incentive.

10 Cultureel en regionaal kader

Het spreekt voor zich dat elke verandering in de structuur van het hoger onderwijs hand in hand gaat met een mentaliteitswijziging. De kans bestaat dat een nieuwe bestuurscultuur een invloed heeft op de studeer- en werkomgeving die de instelling is. Bovendien leidt het academiseringsproces zelf tot grondige wijzigingen in het studieprogramma en daarmee samenhangend het traject dat de studenten doorlopen.

Een dergelijke mentaliteitswijziging is niet onmiddellijk tot stand te brengen. Een aanpassing van het curriculum moet er voor zorgen dat een student zich blijft thuis voelen in de opleiding en de omgeving. Een belangrijk spanningsveld is daarbij – bij de academiserende opleidingen – de verhouding professionele gerichtheid versus het verhogen van de onderzoeksintensiteit in het curriculum.

Daarbij komt ook de achtergrond van de regio waarbinnen de instelling is ingebed. Opleidingen en instellingen of vestigingsplaatsen moeten de link met de lokale regio en arbeidsmarkt blijvend versterken in dit proces. Enkel door elke instelling de autonomie te geven zichzelf te profileren conform haar regionale achtergrond en kenmerken vermijden we een eenheidsworst. Die regionale profilering, in combinatie met een fijnmazige verspreiding van bachelors dienen de geografische toegankelijkheid te versterken zodat iedere regio blijvend een optimale instroom van studenten in het hoger onderwijs kan organiseren.

Voor masteropleidingen is het spanningsveld nog groter omwille van lokale ingebedde stagetrajecten versus de noodzaak van een meer doorgedreven onderzoeksoriëntering die van specifieke gerichtheid in masteropleidingen worden verwacht. Hier kan voor VVS een differentiatie van het aanbod over Vlaanderen mogelijk zijn, naargelang speerpunten die het regionale vraag en aanbod volgen.

**ZAVELPUT 20
B-1000 BRUSSEL**

(T) +32 (0)2 502 01 22

WWW.VVS.AC